

РЕЧНИК НА ЛИНГВИСТИЧНИТЕ ТЕРМИНИ ЗА СТУДЕНТИ СЛАВИСТИ – ВТОРА ЧАСТ (О – Я)

Сталянова, Н. & Крейчова, Е., 2020. *Речник на лингвистичните термини за студенти слависти. О – Я*. София: Парадигма. 118 с.
ISBN: 978-954-326-425-4

Росица Н. Стефчева

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

През есента на 2020 г. излезе очакваната втора част на *Речник на лингвистичните термини за студенти слависти* (О – Я) на авторките Надежда Сталянова (СУ „Св. Кл. Охридски“) и Елена Крейчова (Масариков университет, Чехия). Още с излизането на първата част (А – Н) (2019) *Речникът* привлече вниманието както на студентите, към които е адресиран, така и на специалистите филолози и преподавателите по славянски езици в Чехия, Полша и България. Лексикографското пособие е първи по рода си справочник с дидактична цел, а авторките имат безспорно натрупан ценен опит в изготвянето на речници, предназначени за академичния курс на обучение и за специализираната аудитория (in: Krejčová, Stalyanova & Soroka 2016; Krejčová 2014; Krejčová 2016; Krejčová, Petrov & Durasek Stehlíková 2019).

Активната изследователска работа и богатата научна продукция на Н. Сталянова и Е. Крейчова в различни области на лингвистиката със строго научен или приложен характер (сравнително езикознание, психолингвистика, социолингвистика, публична реч, реч на омразата и др.) ги прави разпознаваеми

лица в езиковедските среди, а и извън тях. Научният подход на двете авторки се отличава с иновативност, преодоляване на академичното капсулиране и отваряне към езиковата практика в най-широк смисъл. Приложният аспект присъства и в настоящия *Речник на лингвистичните термини за студенти слависти*. О – Я. Макар че в него се следват лексикографските принципи и методологията на работа, отразени в първата част, смятаме за необходимо да откروим следните по-важни акценти.

Втората част на *Речника* съдържа над 200 речникови статии. В *Предговора* авторките представят накратко лексикографската си концепция и дидактичните цели, които си поставят. Част от лексикографската работа е извършена в рамките на проект, финансиран от НИС към СУ „Св. Кл. Охридски“.

За изходна база на ексцерпцията на речниковия материал е послужил терминологичният инвентар, използван в съвременното българско езикознание. При структурирането на триезичните речникови статии не е търсена симетричност, всеки от термините е представен според лексикографската традиция на езика, към който принадлежи.

Впечатление прави концептуалната яснота при селектирането и представянето на термините. В подбора на лексикографските единици авторките са се ръководили от изискванията за точност и еднозначност на термините, както и от практическия си усет за тяхната достъпност за аудиторията. Това ги е изправило пред нелеката задача да ексцерпират материала не само от наличните едноезични речници (напр. за българския език *Кратък речник на лингвистичните термини в българския език* на Л. Манолова), но и от специализирани научни трудове, университетски учебници и граматики. По тази причина съставянето на самите речникови дефиниции не се свежда до обикновено възпроизвеждане на посочените в източниците определения, а до внимателен подбор и критическо преосмисляне на научните факти. Задачата е изпълнена отлично, а на студентите са предложени ясни и прегледни дефиниции. Стилът отразява модерните тенденции в терминологичния език на различните научни области; в дефинициите кратко и разбираемо са синтезирани основните научни концепции: напр. в речниковата статия ПРАГМАТИКА авторките са успели да представят интердисциплинарното и тяснопрагматичното разбиране за прагмалингвистиката, както и интерпретацията ѝ като наука за значението на употребите, сродна със семантиката. Същевременно в паралелните дефиниции на полски и чешки език някои от представените аспекти се разширяват (прагматиката е разгледана като дял от семиотиката) или детайлизират (поставен е акцент върху теорията за речевите актове, ключова за разбирането на прагматичната теория). По този начин студентите имат възможност да придобият цялостна и кохерентна представа за научните дисциплини и да открият терминологичните специфики, характерни за националните традиции.

Речникът включва термини от почти всички науки за езика – общо езикознание, граматика, фонетика, словообразуване, лексикология, синтаксис, сти-

листика, текстолингвистика, прагматика, социолингвистика, етнолингвистика, психолингвистика, диалектология и др. Тъй като лексикографското пособие има учебен характер, може да се предположи, че терминологичните полета са редуцирани с оглед на основния понятиен апарат на дисциплините, който студентите от филологическите специалности овладяват в хода на следването си.

В *Речника* последователно е спазен принципът всеки термин, споменат в дадена дефиниция, да заема мястото си по азбучен ред, т.е. при лексикографска препратка към негов еквивалент – домашна или чужда дума, еквивалентът може да бъде открит на съответната позиция (напр. **ФУНКЦИОНАЛНА ИЗРЕЧЕНСКА ПЕРСПЕКТИВА** виж актуално членение). Също така при наличието на домашен термин и негов чужд еквивалент авторките решават избора за изходната база в зависимост от фреквентността и популярността на термина в трите езика (напр. **СКЛОНЕНИЕ** виж деklinация; **СПРЕЖЕНИЕ** виж конюгация; **УСЛОВНО НАКЛОНЕНИЕ** виж кондиционал; **УПОДОБЯВАНЕ** виж асимилация, **ПРЕФИКС** виж представка, **ОРТОГРАФИЯ** виж правопис). В самите речникови статии често след заглавната дума в скоби се дава нейното пояснение с дублетен термин и препратка към речниковата дефиниция на този термин – **ПЛУСКВАМПЕРФЕКТ** (минало предварително време) виж минало предварително време. Информацията в скобите, от една страна, дава възможност веднага да се установи терминологичното съответствие, а от друга – има прескриптивен характер, защото „предписва“ по-обичайната и регламентирана употреба на термина в домашната традиция.

Речниковите статии са снабдени с примери, които улесняват разбирането на дефиницията и конкретизират съдържанието на термина. Авторките са проявили своя усет за баланс, ориентирайки се в зависимост от спецификата на термина към по-обширна таксономична информация или по-лаконично представяне.

В заключение можем още веднъж да подчертаем следното: включените в настоящия речник термини отговарят на изискванията за научна обоснованост и прецизност. Статичното, на пръв поглед, „съжителство“ на речниковите статии всъщност предполага динамика и критично мислене при усвояването им от студентите слависти. Речникът е пътеводител в огромното разнообразие от термини, методологии, школи и направления в съвременната лингвистика, в която т.нар. „излишък на означаващото“ затруднява научната комуникация.

Речникът на лингвистичните термини би могъл да се използва и като едноезичен (само български, чешки или полски) или като дву- или триезичен (българско-чешко-полски) в зависимост от езиковите компетенции на студентите. Поради изброените си характеристики той е незаменимо пособие, което би намерило приложение и в семинарните занятия, и при решаването на различни филологически казуси.

Авторките са заложили в перспектива и бъдещо надграждане и актуализиране на лексикографската база с оглед на динамичните промени в термино-

логията и добавянето на нови езици. Речникът безспорно печели позитиви и с практичното и функционално графично оформление, дело на Павел Пилх.

ЛИТЕРАТУРА

- Крейчова, Е, Сталянова, Н. & Сорока, О., 2016. *Кратък тематичен речник на българския, чешкия, полския и украинския език*. София: Парадигма.
- Krejčová, E., 2014. *Česko-bulharský a bulharsko-český tematický slovník s úkoly na procvičování slovní zásoby*. Brno: Masarykova univerzita.
- Krejčová, E., 2016. *Česko-bulharský specializovaný slovník právnícké, ekonomické a společensko-politické terminologie*. Brno: Jan Sojnek – Galium.
- Krejčová, E., Petrov, A. & Durasek Stehlíková, M., 2019. *Tematický slovník češtiny, bulharštiny, srbštiny a chorvatštiny*. Brno: Masarykova univerzita.

REFERENCES

- Kreychova, E, Stalyanova, N. & Soroka, O., 2016. *Kratak tematischen rechnik na balgarskiya, cheshkiya, polskiya i ukrainskiya ezik*. Sofia: Paradigma, [in Bulgarian].
- Krejčová, E., 2014. *Česko-bulharský a bulharsko-český tematický slovník s úkoly na procvičování slovní zásoby*. Brno: Masarykova univerzita.
- Krejčová, E., 2016. *Česko-bulharský specializovaný slovník právnícké, ekonomické a společensko-politické terminologie*. Brno: Jan Sojnek – Galium.
- Krejčová, E., Petrov, A. & Durasek Stehlíková, M., 2019. *Tematický slovník češtiny, bulharštiny, srbštiny a chorvatštiny*. Brno: Masarykova univerzita.

DICTIONARY OF LINGUISTIC TERMS FOR STUDENTS OF SLAVIC STUDIES – PART TWO (O – YA)

- Stalyanova, N. & Kreychova, E. (2020). *Rechnik na lingvistichnite termini za studenti slavisti. O – YA*. Sofia: Paradigma. 118 p.
ISBN: 978-954-326-425-4

✉ **Dr. Rositsa N. Stefcheva**

Web of Science Researcher ID: AAM-4192-2021
Department of Slavic linguistics
Faculty of Slavic studies
University of Sofia
Sofia, Bulgaria
E-mail: rosica_stef@abv.bg